

Кронда О. Ю.

*доцент кафедри інтелектуальної
власності та інформаційного права
Інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

Ільченко І. П.

*студент магістратури спеціальності 081 «Право»
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА БІОБЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблема інтелектуальної власності у сфері охорони здоров'я є дуже важливою та актуальною в сучасних умовах війни, коли зростає загроза поширення захворювань, зокрема інфекційних, які можуть мати надзвичайно швидкий та масштабний поширення. Інтелектуальна власність у сфері охорони здоров'я охоплює патенти, авторські права, товарні знаки та інші форми інтелектуальної власності, що стосуються медичних відкриттів, технологій, методик та препаратів.

Однією з основних проблем, пов'язаних з інтелектуальною власністю у сфері охорони здоров'я є те, що багато країн не можуть собі дозволити придбати дорогі медичні препарати, оскільки вони захищені патентами, які обмежують доступність таких препаратів. Така ситуація може призвести до того, що люди, які потребують цих препаратів, не зможуть їх отримати через надмірно високу ціну, що може призвести до погіршення їх стану здоров'я та загрози життю.

Одним з ключових напрямів дослідження у цій області може бути вивчення та аналіз патентного законодавства, а також дослідження можливих альтернативних методів захисту інтелектуальної власності, які дозволять забезпечити доступність медичних препаратів. Крім того, важливим напрямом дослідження може бути вивчення практики розробки та виробництва медичних препаратів в країнах з розвинутою медичною промисловістю, з метою впровадження успішних моделей та технологій виробництва у менш розвинених країнах, що дозволить знизити вартість медичних препаратів та забезпечити доступність для широкого кола людей.

Крім того, важливим напрямом дослідження може бути вивчення впливу розробки та виробництва медичних препаратів на довкілля та здоров'я населення, зокрема, на забруднення водних та повітряних ресурсів. Такі дослідження дозволять виробникам та владам країн здійснювати більш обґрунтовані рішення з приводу розробки та виробництва медичних препаратів, що не тільки забезпечать доступність, але й не завдають шкоди здоров'ю людей та довкіллю.

Отже, дослідження проблеми інтелектуальної власності у сфері охорони

здоров'я є важливим та актуальним напрямом в умовах війни та загострення глобальних проблем здоров'я. Розробка та впровадження ефективних стратегій та механізмів захисту інтелектуальної власності, що сприятимуть доступності медичних препаратів та підвищенню якості охорони здоров'я в цілому, є важливим завданням для науково-дослідницьких установ, державних органів та міжнародних організацій. Крім того, важливо проводити аналіз та моніторинг ситуації на ринку медичних препаратів, щоб вчасно виявляти порушення прав на інтелектуальну власність та приймати відповідні заходи.

Початок активної фази війни 24 лютого 2022 року поставив нові завдання, додавши до викликів пандемії виклики війни. На сьогодні експерти Інституту входять до робочої групи з розроблення Плану відновлення системи охорони здоров'я України від наслідків війни на 2022–2032 роки за ціллю № 2 «Відновлення фармацевтичного сектору, покращення доступу та належне використання ліків» та ціллю № 6 «Посилення сфери громадського здоров'я». Обидва напрями є складовою біологічної безпеки держави, інтелектуальна власність є одним із ключових правових інститутів, механізмами якого таку безпеку може бути досягнуто [1, с. 90].

Як зазначає Кашинцева О.Ю., на сьогодні відповідно до викликів, зумовлених пандемією та війною, поняття «біобезпека» отримало визначення як категорія ширша за національну безпеку. Біобезпека є однією з найважливіших складових екологічної та національної безпеки України. Нині в країні існує тенденція до посилення негативного впливу біологічних чинників на населення та навколишнє природне середовище, можливість виникнення загроз біологічного походження, пов'язаних з імовірними негативними наслідками розвитку сучасних біотехнологій та синтетичної біології, міграційними процесами, транскордонними переміщеннями тварин, товарів, появою нових збудників емерджентних інфекцій, проявами біотероризму, відсутністю чітко визначеної процедури провадження генної інженерії тощо [1, с. 91].

Варто погодитись з вищевказаним автором те, що біобезпека є однією з найважливіших складових екологічної та національної безпеки України. Зараз, в умовах війни, біологічні загрози стають дедалі більш реальними.

Відповідно до викликів, які стоять перед Україною в контексті збереження національної та екологічної безпеки, важливо звернути увагу на розвиток системи біобезпеки. Це означає підвищення рівня підготовки інститутів, які займаються біологічною безпекою, розробку національних стратегій біобезпеки та проведення регулярних перевірок та аудитів у сфері біобезпеки. Також важливо розробити ефективну систему моніторингу та прогнозування можливих біологічних загроз для забезпечення належної реакції в разі їх виникнення.

Пандемія COVID-19 є яскравим прикладом того, як важливо мати ефективну систему біобезпеки, щоб запобігати поширенню інфекційних хвороб та забезпечувати належну реакцію в разі їх виникнення. Негативний вплив біологічних чинників на населення та навколишнє середовище може мати серйозні наслідки для здоров'я людей та природних екосистем.

Підвищення рівня підготовки інститутів, які займаються біологічною

безпекою, є важливим кроком для забезпечення національної біобезпеки. Розробка національних стратегій біобезпеки та проведення регулярних перевірок та аудитів у сфері біобезпеки допоможуть забезпечити належну організацію та контроль за заходами зі збереження біобезпеки.

Розробка ефективної системи моніторингу та прогнозування можливих біологічних загроз є також важливою складовою національної біобезпеки. Це дозволить оперативно реагувати на можливі загрози та забезпечити належну реакцію в разі їх виникнення. Також важливо забезпечити контроль за розвитком біотехнологій та синтетичної біології, що можуть бути використані як для мирних, так і для військових цілей, а також за процедурою провадження генної інженерії для забезпечення належного захисту національної біобезпеки.

Отже, забезпечення біологічної безпеки держави є однією з найважливіших завдань в сучасному світі. Враховуючи загрози, що виникають внаслідок глобалізації, біотехнологій, тероризму та інших факторів, забезпечення безпеки в цій сфері стає все більш складним завданням. Врахування ролі та місця інтелектуальної власності в цьому процесі є дуже важливим, оскільки правовий захист інтелектуальної власності може бути ключовим чинником у забезпеченні доступу до засобів біологічного захисту держави. Дослідження цього аспекту може допомогти у розробленні ефективних правових механізмів для забезпечення доступу до необхідних засобів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кашинцева О., Іолкін Я. Інтелектуальна власність як складова біобезпеки держави у сфері охорони здоров'я: постановка проблеми та визначення ключових напрямів дослідження в умовах війни. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2022. № 3. С. 89-96.

УДК: 34.324.7

Кузнецова Л. В.

*к.ю.н., доцент, т.в.о. декана факультету
права та гуманітаристики,
Східноєвропейський університеті
імені Рауфа Аблязова*

Маринич Д. В.

Київський університет культури

УПОВНОВАЖЕНИЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ З ПРАВ ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

Передумовою до ефективного контролю впровадження засад демократичного цивільного контролю за сектором безпеки і оборони України є функціонування в рамках парламентського контролю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (омбудсмен). Відповідно до чинного